

1 4 3 1

1 9 3 1

H U M B E R T C L E R I S S A C

P O S E L K Y N Ě

B O Ź S K Ě P O L I T I K Y

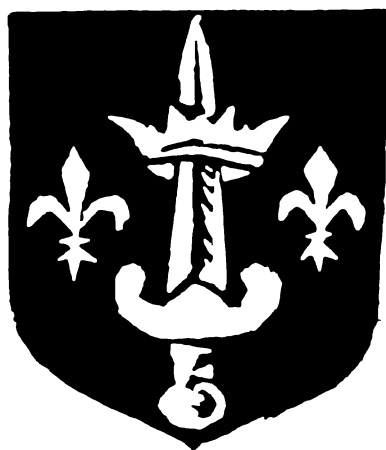
VE S T Ā R Ě Ř Í Š I N A M O R A V Ě

HUMBERT CLÉRISSAC

POSTUPY
KYNĚ

BOŽSKÉ POLITIKY

1931

STARÁ ŘÍŠE NA MORAVĚ

NA PAMĚŤ PĚTISTYLETÉ VÝROČNICE UMUČENÍ SVATÉ JOHANNY D' ARC

JEŽ SE STALO V PÁTEK PO SVATÉ TROJICI XXX. KVĚTNA LÉTA PÁNĚ MCDXXXI., KDYŽ PŘED TÍM V KRÁTKÉM ČASE DOBYLA MNOHA VÍTĚZSTVÍ PRO BOŽSKÉ PRÁVO JSOUC POVÝŠENA NA OLTÁŘE V DOBĚ, KDY VŠECHNY ZASTUPITELSKÉ LEGITIMITY ZEMĚ LIKVIDOVALY, ZVE VĚRNÉ KŘESŤANY, ABY V ZRCADLE JEJÍ MYŠLENKY ROZJÍMALI SMĚRNICE BOŽSKÉ POLITIKY A TAK VYVAROVALI SE VŠECH ZHOUBNÝCH LAICISMŮ, JIMIŽ KRÁTKOZRACÍ IDEOLOGOVÉ PŘIPRAVUJÍ PŘÍCHOD • ODSTOUPENÍ, KDY ZJEVEN BUDE ČLOVĚK HŘÍCHU, SYN ZATRACENÍ, JENŽ SE PROTIVÍ A POVYŠUJE NADE VŠECKO, COŽ SLOVE BŮH, ANEB ČEMU SE DĚJE POCTA. • *II. THES. II, 3, 4.* JEN TAK SE VĚŘÍCÍ UVOLNÍ K SVÁTEČNÍMU ZÍTŘKU, A JEN TAK BUDE SLAVNĚ HISTORIÍ VYKONÁN V JEZD KRISTA KRÁLE PRO NEDĚLI KVĚTNOU.

POSELKYNĚ BOŽSKÉ POLITIKY

Et regnum in manu Ejus, et potestas
et imperium (*IN MISSA EPIPHANIAE*).

∞ Převaha královského Pomazání v myšlení Johanny d' Arc jest příliš pozoruhodná, než aby nebylo potřeba hledati v tom nějaký smysl. Ale výklad, který bývá o tom podáván, jest často letmý, nebo úmyslně odbývaný.

Pro nás Pomazání, jež má Johanka stále na mysli, zjevuje nám předmět opravdový, nebo správněji, předmět shodný s jejím posláním: připomenouti světu, tehdy v křížovém ohni Anglie a Francie, že jest jakási nadpřirozená Politika Boha, vskutku činná, jednající, převládající nad politikou mocností pozemských, — a jisté Právo křesťanské, jež uplatňuje a udržuje podstatný zákon této Politiky, totiž spásu národů Církví Kristovou.

∞ Aby byl podepřen tento projev věčné Královskosti Boha a Jezu Krista jeho Syna, nebylo třeba

méně než zázračného povznesení nejstaršího z křesťanských národů. Aby bylo připomenuto Právo křesťanské, jež zní vždy poněkud tvrdě v uších knížať (ba i pohlavárů republik), nemohla se čekati poselkyně lépe uzpůsobená k tomu, aby byla přijata, — ani lépe poučená o svém poslání, určitější a důtklivější než Johanna d' Arc.

Vedle její slávy Anděla Politiky božské zbledla by její sláva Osvoboditelky, kdyby mohly býti tyto dvě slávy od sebe odloučeny.

I

∞ Ježíš jest Král všech králů. Této hodnosti skutečné, více ještě než titulu, dovolával se přímo uprostřed svého Umučení a před představitelem největší říše světa: Tu dicis quia Rex sum Ego. JAN, XVIII, 37.

∞ Svatý Jan ho nazývá výslovně Králem králů a Pánem pánů. APOC XVII, 14. — A svatý Pavel, připomínaje tento požadavek Ježíšův před Pilátem, sbližuje s ním jeho příští, jež se takto stává zářícím projevem Království Otce, Krále králů a Pána pánů. I TIM. VI, 13--15. Jest tedy mezi Otcem a Synem důvěrné obcování jakési totožné lenní svrchovanosti. Právě proto Králové se mnoho neopozdili po pastýřích, když se mu šli pokloniti v jeho kolébce: Magové, kteří hovoří s Herodem jako rovný s rovným, jsou knížata; jejich dary, přinášené božskému

Dítku, honosí se jakýmsi královským symbolismem.

Epiphanie (Zjevení Páně) nemají jiného cíle než slaviti universální Královskost Ježíšovu, uznanou Magy; a bez ustání Liturgií zaznívá echo této slavnostní komemorace (připomínání), dávajíc Pánu titul Krále světa. Připomeňme tu jen tyto veliké přívlastky *Ordo Missae de Rege* z liturgie mozarabské: *Uere Sanctus, uere benedictus Dominus Noster Jhesus Christus, Deus deorum et Dominus dominantium, Princeps principum et Imperator regum terre. Cui gentium multitudo famulatur, cui regum celsitudo prosternitur, et quem celestium et terrestrium creaturarum subjecta conditio Dominum Creatoremque suum cognoscens adorat, magnificat et conlaudat, Christum Dominum ac Redemptorem uerum.* (*Liber Ordinum*, Ed. Férotin, col. 296, *Ordo Missae de Rege*.)

☞ Nuže, právě této lenní Svrchovanosti Kristově holduje královské pomazání.

Jest více a něčím jiným než prostým osvědčením základně božského původu sociální autority: vláda pohanská, prostá moc kterákoliv, jen když jest, připíná se vždy konec konců k božské svrchovanosti, v tom smyslu, že společenský řád, jemuž vévodí, nechápe se bez božské sankce.

Ba Pomazání královské jest ještě více než svolávání božského požehnání a ochrany na osobu královskou, svolávání ostatně věcné a jistě velmi účinné, když sama Církev je koná: zajišťuje králi podle rozpoložení jeho mysli opravdových milostí k vykonávání povinností jeho královského stavu, udílí mu nový titul hodnostní, na nějž se od té chvíle váže důvěra lidu.

∞ Nikoliv, Posvěcení královské především připíná Moc pozemskou k svrchovanosti Ježíše Krista, která jest jediná a universální; — zařazuje pod světější a dokonalejší zákon než náboženství přirozené, pod nový zákon Ježíšův tento orgán a tuto funkci lidské moci, na něž svět jest nejvášnivěji zárlivý, moc politickou, východisko a střed sbíhavosti každé socialní činnosti, předmět nejhrdějšího i nej-

nižšího dychtění; — zkrátka přiřazuje Moc k vládě Ježíše Krista a oplodňuje ji jeho duchem.

Ale tato závaznost lidské Moci nenastává bez jisté vzájemnosti od Boha.

∞ Královské pomazání nevytvořuje do slova královského práva: ovšem je do jistého stupně předpokládá; není nikterak naprosto známkou legitimity, jako nezbytně bylo v theokracii Starého Zákona. Kníže, které je přijímá, sedí již na trůně, vykonává již tuto svrchovanou funkci lidské Moci. Božská vzájemnost v úmluvě Pomazání nevztahuje se tedy přísně na jeho lidské právo.

Rovněž jest jasno, že mu pomazání neuděluje žádného svátostného rázu, aniž jakého práva božského ve vlastním smyslu slova.

Nevynáší mu tedy Pomazání než jakýsi prostý lesk, dodávajíc mu jen vážnosti? Nikoliv, jest právě proto, že Církev je vykonává, jakýmsi průlomem nebes, zazářením přímého proudu světla na osobu královskou, znamením, že ten, kdo je přijímá, jest schválen Bohem, — neříkáme jako nějaký vyvolenec bez vady a chyby, ani tím neschvalujeme všech

jeho činů dřívějších, ani nám není dávána záruka, že to s ním navždy v dobrém potrvá, — ale aspoň jako někdo, jenž se stává činitelem, nástrojem, ba chcete-li, plnomocníkem nadpřirozené Prozřetelnosti. Pripustme, kdyby někdo na tom lpěl, že by tu nebylo v podstatě nic více než lesk, dodání vážnosti: pak jest to ale nový lesk, vážnost závažnější, právoplatnější. Pripustme, že Pomázáním ukládá se více povinností než se uděluje práv: uvádí přece věcně moc lidskou přímo do sféry, z níž Bůh spravuje duše: *Ecce unxit te Dominus super haereditatem suam. I REG X, 1*: „Aj pomazal tebe Hospodin nad dědictvím svým“ Jest to jakýsi druh legitimacy morální, která neroztíná naprosto uzel otázky legitimacy politické, která však dosazuje, pokud se Bohu líbí, to, co by jí snad chybělo.

Závisí přesně od osoby královské, aby připojila k síle této okáزالosti, k jistotě a výhodám trvanlivosti tohoto povolání, k lesku této vážnosti, co jim hárá jako každým člověkem, když běží o rozhojnění hřiven vrozených vloh. Především jest třeba, aby se dal upřímně pod léno božské Moci, aby se podrobil a podřídil svrchovanosti Ježíše Krista:

právě proto rituál Pomazání mu ukládá, aby se prostřel na zemi, když se zpívají nad ním Litanie. Potom, aby nabyl vědomí velikosti svého prozřetelnostního poslání, aby rozpial své tužby, svoje dychtění a ctižádosti, možno-li tak říci, na míru božské slávy. Takto nechť si zajistí, seč jest, přívětivé oko božského Pána, vesměrného udělovatele len, aby na něho shlížel se zalíbením, jež právě církve značí svým pomazáním.

☞ Bůh tedy podepsal úmluvu Pomazání schvaluje Krále. Hoc tibi signum, quia unxit te Deus in principem. I REG X, 1 „To bude tobě znamením, že tě pomazal Bůh za kníže.“ Stručně řečeno, není to nic jiného než znamení, přece však nic nepřekáží křesťanskému lidu, aby uznával toto znamení s vroucnou uctivostí, která dodá královskému titulu síly rovnocenné s opravdovou volbou božskou.

Pokud se týká praktické hodnoty Pomazání, vidíme tady rozdíl, jaký jest mezi posvěcením Panovníka ve středověku a Pomazáním dne 2. prosince 1804.

☞ Johanna d' Arc vždy jednala v souhlasu s těmito pojmy. Ani za mák nepochybovala o královském právu Dauphinově, dříve než ho dovedla do Remeše, ale než ho tam přivedla, nechtěla ho nazvat králem, protože její víra viděla příliš vysoko záruku božského schválení, jež s sebou přináší Pomazání, protože právě z této vzájemné úmluvy mezi králem Francie a Bohem a Ježíšem Kristem datovala se pro ni nikoliv politická legitimita Karla VII., již nic nechybělo, ale jeho legitima, abychom tak řekli, nadpřirozená, dokonalé vykonávání jeho jednatelského zástupnictví pro zemi francouzskou ve jménu Ježíše Krista.

V jejích očích až Pomazání činilo z Krále ve smyslu feudálním a křesťanském muže Božího.

☞ Takto symbolismus královského pomazání jest sveden k svému v pravdě prvotnímu významu, protože, ovládaje historii, velký posvěcený, toť Ježíš: vůně, která jest vlita nehlouběji do jeho lidské bytosti, toť božství. Právem věčným to ho činí Knězem, Prorokem a Králem.

Všechnosdělování jeho božského života a ctivo-

sti bude tedy správně vyznačováno pomazáním. Obraz jeho královského důstojství bude takto jaksi reprodukován Pomazáním v křesťanských panovnících. Slavné vasalství je víze ke Kristu Pantokratoru, a jejich moc stává se jedním z nástrojů jeho Říše. Odevzdávají mu lénem svou moc, ale to proto, aby se v jejich rukách Jeho působením změnila ve vznešenější zástupnictví než jejich lidské právo, protože se stávají spolupracovníky Plánu nadpřirozeného.

A jest to Církev, která jim dovoluje věřit ve skutečnost této výměny.

☞ Od Pomazání tedy zjevuje se, nebo se má zjevit v Králi muž Boží a muž Kristův. Od tohoto posvátného výkonu jest svým způsobem obrazem božského Pomazaného, jakýsi časný Kristus. A křesťanští národové uznávali tento odlesk Krista v jeho osobě. Liber Pontificalis nám vypravuje, že všechen lid, přítomný Pomazání Karla Velikého, zpíval laudy (chvály) čili akklamace, jejichž text uchovávají ještě karolinské rukopisy, a jež se vztahují na samojediného Krále Ježíše Krista:

Christus vincit, Christus regnat, Christi-
mus imperat,
Rex regum, — Christus vincit
Rex noster, — Christus regnat
Spes nostra, — Christus imperat
Gloria nostra...
Lux, via et vita nostra
Ipsi soli imperium, gloria et potestas
per immortalia saecula saeculorum.
Amen.

Ipsi soli virtus, fortitudo, et victoria...
Ipsi soli honor, laus et jubilatio per in-
finita saecula saeculorum. DUCHESNE, *Li-
ber Pont.* II, 37. Podle rukopisu ms. 13159 de la
Bibl. Nat., konec 8. století.

Řecká církev desátého věku má skoro právě
takové císařské laudy.

Pozemský král na tolik vstoupil v očích kře-
sfanského lidu do světla Krále Božského, že v něm
skoro mizel: v Pomazání lid tedy akklamuje přímo
příští Krále Věčného.

☞ Přece však, byť sebe zřejmější byla nadpřirozená povaha a sebe zjevnější též vespolečnost, sjednané úmluvou Pomazání mezi člověkem a Bohem, nebyl by ještě dosti stanoven jeho dosah, kdyby se nevzal v pozornost díl, který přísluší Církvi v tomto holdu.

Jmenoval jsem právě Politiku božskou. Ježíš, Pán všech králů, svých lenníků, má jistě nějakou politiku.

Jak by bylo možno to popřít, zvláště když založil nikoliv nějaké náboženství individuální, ale náboženskou společnost, Církev! Jestliže Církev jest prodloužením Krista, mystické tělo božského Krále, má nezbytně účast na jeho svrchovanosti vzhledem ke králům a národům. Ale není-liž velkou obtíží pro národy, že jest tak pevně mezi ně postavena tato disparátní společnost s theokratickými nároky? Obtíž byla by mnohem větší, kdyby Ježíš, což arci nebylo možno, opomenul opatřiti svou Církev právy, totožnými se svými právy. V podobném případě jedině práva vpravdě božská mohou býti rozumná a všemu vyhovující. Učinil tedy ze své Církve živoucí ekonomii spásy jak národů tak jednotlivců,

jež ovládá a objímá ekonomii jejich časných osudů, — takže historie Politiky božské není ničím jiným než historií Církve mezi národy a jen jí se vyjadřuje.

Chceme-li poznati zjevněji pravidla této božské Politiky a její protokol, jest tu křesťanské Právo, takové, které jisté doby středověku ne snad stanovily, nýbrž uznaly a uvedly ve skutek, a které nám podává o ní jasný názor.

∞ Toto křesťanské právo, jež se připouští nebo nepřipouští, vyplývá zcela přirozeně a nezbytně z podstatných a zjevných vlastností Církve. Vyplývá z jednotnosti Církve. Jednotnost vylučuje nesouvislost, ba i prostou juxtaposisi (přindání): takto národové a králové, kteří se hlásí k víře Církve, nebudou se moci dívatí lhostejně na nebezpečí rozkolu a kacířstva, ani se neodloučí do oficiální neutrality.

Právo křesťanské vyplývá z katolicity Církve. Přebrada národností padne před katolickou naukou a katolickým zákonem; ani knížata, ani parlamenty nebudou jim moci ukládati svá doporučení a své razítko. Kanony Říma dosáhnou všude.

Právo křesťanské vyplývá z Apoštolství. Cír-

kevnická shromáždění kněžstev národních a jejich jednoty nebudou moci vytvářeti právo proti právům apoštolským. Knížata nebudou si moci osobovati sebe menší část jurisdikce, která pochází od Apoštolů; budou neschopna přijímati nebo rozdávat duchovní investituru.

Konečně odvozuje se ze Svatosti Církve. Má poslání hájiti a ukládati všem svaté zákony evangelické morálky a to ji opravňuje zasahovati do veřejných záležitostí. *Ratione peccati*, totiž aby potlačila pohoršení, jež jest účinkem nějakého zákona nebo činem některé osoby, Církev může jíti až tam, že rozvazuje poddané té neb oné pozemské moci od jejich přísahy věrnosti. Vše, co se vztahuje k morálce ve vyšším smyslu, na příklad uzákonění svátosti stavu manželského, a co se dotýká dokonalosti křesťanského života, organicky srostlého se státem náboženským, jest svěřeno péči Církve.

∞ Takové jest svěřenské právo, takové jest učení o dvou mečích, čerpané přímo z jejich zřídla. „Nepřímá moc“ Církve jest důsledkem přímo jejího bytí.

A kdyby se shledalo, že duchovní práva Církve

mohla by býti popřena na celé čáře, tu by bylo třeba říci, že, ač nepřímou, její moc zásahu byla by vskutku neomezená.

☞ Jen rozumovou nemohoucností se slává, že nynější člověk nemůže pochopiti tyto základní principy, a jen tak možno vysvětliti odpor moderního ducha k těmto pravdám, jež jeho zbabělá náklonnost a ochota prohlašuje ráda za přežilé. V opak toho středověk byl dosti intelligentní (chápavý), aby si zdůvodnil rozlišení věcí Cesarových od věcí Božích: „Právo božské, jež pochází z milosti, neruší práva lidského, jež pochází z přirozeného rozumu“: *Jus divinum quod est ex gratia non tollit jus humanum quod est ex naturali ratione.* Sv. TOMAŠ, *SUM THEOL.*, II-II, X, 10. Byl však též dosti osvícený, aby stanovil podřízenost věcí Cesarových věcem Božím takovýmto základním axiomem sociálního a politického života: „Člověk není se vším všudy, co jest a co mu náleží, podřízen politické společnosti.“ Sv. TOMAŠ AQUIN.

Nuže, právě to, co u člověka uniká státu, Církve bere pod svou ochranu a hájí to, třeba-li, proti

státu. Jestliže ostatně pozoruhodno, že tou měrou, jakou stát zneuznává právo zásahu Církve, přestává respektovati právo vyhrazené jednotlivci.

∞ Sama idea Pomazání, tento křest královské Moci, byla by holdem duchovní svrchovanosti Církve, i kdyby nebyla v rituálních formulích zřejmě vyslovena a tím výslovně uznávána. Vizte panovnický postoj Církve. To ona uděluje knížeti zvláštní milost a hned na ponejprv si zajišťuje, aby jí nebyl nehoden: *Scitis illum esse dignum et utilem?*

Potom prohlašuje, že ho vyzdvihuje až k jisté účasti na svém svatém poslání, a ukazuje, za jakých podmínek koruna bude požehnána a služba přijata. Ve chvíli, když vstavuje korunu na hlavu krále, praví k němu: „Věz, že touto korunou jsi učiněn účastníkem našeho přisluhování. Jako my pro věci duše poslání jsme, abychom pásli a spravovali věřící, tak jsi povinen ty ve věcech vnějších ukazovati se pravým ctitelem Boha a rázným obhájcem Cír-

kve Kristovy proti jakýmkoliv odpůrcům.“ PONTIFICALE ROMANUM.

Slova, jejichž smysl ku podivu zhuštuje a zpřesňuje formule *Sta et retine*, jež byla předříkávána též Karlu VII. za assistance Johanny d' Arc: „Dejž prostředník Boha a lidí, abys i ty byl trvalým prostředníkem kněžstva a lidu.“ Takové jest nové postavení knížete vůči Církvi.

∞ Ordo VII. zakončuje královskou přísahu, již skládal Karel VII., významnou a pověstnou klausulí: „Taktéž se vynasnažím a budu s ochotou a podle sil svých vyháněti z hranic své země a odevšad, až kam moje pravomoc sahá, všechny kacíře, Církví takovými prohlášené.“¹

∞ Takto, nabýváje jistým způsobem účastenství v církevním Přisluhování, — jsa ustanoven obhájcem Církve — prostředníkem mezi Pastýři a věřícími, kníže, přijímaje tyto tituly, vzdává nejokázalejší

¹ Tuto klausuli pronášel ještě Ludvík XVI. — Římský Pontifikál nepokládá ji za vyznání víry, ale možno skoro totéž viděti ve formuli pro meč: *Nec minus sub fide falsos quam Christiani nominis hostes execreris ac dispergas.*

hold duchovní svrchovanosti Církvě. A oč naráz zvyšuje své vlastní důstojenství!

☞ Rád bych, aby se věnovala největší pozornost této účasti na poslání Církvě, do níž byl král uváděn Pomazáním. Stává se Biskupem na venek; takové bylo heslo, jež prefekt Probus dal Ambrožovi, když ho posílal do Milánu, — heslo, jež přesahuje, běda! ideál našich moderních státních pohlavárů, a jež by i ty nejlepší z nich zastrašilo.

Řeklo by se, že Církev chtěla vložiti veškeru skutečnost do okázalosti příprav, jíž obklopuje osobu královu, a jež připomínají skvělost, jíž obklopuje své Velekněze. Odívá ho ozdobami skoro hieratickými, vkládá mu na ramena jáhenskou štolu, dovoluje mu, aby sám zpíval VII. čtení církevních Hodinek o vánocích, k jáсотu Exultet na Bílou Sobotu přidává prosbu, aby Bůh se zalíbením shlédl na „nejzbožnějšího císaře“, dává mu čestné místo na svých Koncilech, do jistých formulářů královského „svěcení“ vkládá modlitbu, v níž vyprošuje knížeti dar učiti a cvičiti, stejně jako hájiti Církev i lid. Zkrátka, přidružuje ho účinně a jak jen možno

k svému poslání, činí mu, abychom tak řekli, jak jen možno blízký přístup k Oltáři.¹

☞ Intellektuální i náboženská činnost takového Karla Velikého a Alfreda Velikého, takového svatého Ludvíka Francouzského, má nás k tomu, abychom jen takto vykládali liturgii Pomazání. Jest věru žádoucno, aby královská autorita byla ozařována světlem, jímž svítí Církev — císařské obrazy na Ravenských mosaikách to potvrzují! — a aby brala oficiální účast na životě klanění a chvály, jako i na bojovných osudech Církve.

¹ Císař Bedřich III. zpíval sedmé čtení vánoční roku 1468. — Modlitba, o níž se zmiňuju, nalézala se v druhé úpravě *Ordo pro Pomazání králů v Anglii*; bylo jí použito již při korunovaci Ludvíka Koftavého r. 877. — Viz P. THURSTON, *Coronation Ceremonial*, 2. vydání.

II

☞ Johanna d' Arc byla proniknuta celou velikou ideou Pomazání, byla pravou Poselkyní božské Politiky. Dodám k tomu, že učinivši možným Pomazání Karla VII., byla pokračovatelkou historie této nadpřirozené Politiky mezi námi.

☞ Dovoleno-li říci, že vévoda de Bedford, když připravoval Pomazání mladému králi Jindřichu VI. v Paříži, měl na zřeteli hlavně výhody politické, nikdo by dnes netvrdil, že myšlenka Johanny d' Arc odnášela se, neříkám hlavně, ale ani matně k politickým výhodám Pomazání pro Karla VII.

Pro ni král Francie nebyl než lenníkem Krále Nebeského, v sázce byla svrchovanost tohoto Krále Nebes a jeho čest. Její myšlenka jest velmi prostá, a zároveň vedená křesťanským smyslem, společným všem věřícím její doby; ale její myšlenka jest

těž, na to nezapomeňme, osvícena světlem proročným, a tím jest, ne-li složitou, aspoň úplnou a hlubokou, a můžeme se odvážiti a pokusiti se o její analysu.

☞ Nuže, v hloubce myšlenka Johanny d'Arc o právu krále francouzského jest tím pozoruhodna, že vyplývá z predestinované povahy jeho království.

Mnohem více nežli osoba královská jestiť království vyznačeno božským příslušenstvím. Leno předchází mana, a v duchu Johannině lenem Prozřetelnosti, lenem Ježíše Krista jestiť Francie. Ovšem, co svědčí ponejvíce v očích Johanny o křesťanském předurčení krásného toho království, jest to, že olej svaté ampuly posvěcoval všechny krále: ale toto znamení bylo dáno Francii, a král jest pro království.

Nebudu se zdržovati tím, abych formuloval závěrky, jež z tohoto jistého poznatku bylo by možno vyvoditi i pro Francii dneška. Ale používám ho, abych ukázal určitost a pevnost přesvědčení Johanny d'Arc. „Jste pravým dědicem Francie“, pravila Dauphinovi; a při tom jakoby dodávala: ozna-

muju vám to ani tak ne proto, abych rozptýlila vaši hroznou pochybnost, ani tak ne proto, abych pozdravila ve vás pána své země, ale hlavně proto, abyste založil svou důvěru na povolání Francie.

„Budete zástupcem Krále Nebes, jenž jest králem Francie“, pravila ještě; a to znamená: dříve než budete pomazán v Remeši, jste lenníkem Boha na základě prozřetelnostního předurčení Francie. (Podle výpovědi Jana Pasquerela.)

☞ Ve svém listě k občanům Troyesským, když táhla k Remeši, žádá jich, „aby nastoupili pravou poslušnost šlechtnému králi Francie, jenž bude brzy ve svých dobrých městech svatého království, ve všech městech, jež mají býti městy svatého království.“ Království je tedy svaté prve než by král byl posvěcen.

☞ Vidíme takto různé živly, z nichž se spřádá přesvědčení Johanny d'Arc o právu královským a o podřízenosti tohoto práva právu Boha a jeho Syna:

1° Neběží ani o prostou přirozenou sankci, již

každá zřízená moc dostává od Boha, ani o politická práva Karla VII.;

2° Jedná se o legitimitu řádu morálního, o jakési prozřetelnostní zástupnictví: hodnost, založenou na příslušenství království božské Svrchovanosti, a vyplývající též z tradice Pomazání;

3° Pomazání jest znamení a zajištění této morální a nadpřirozené legitimacy.

V tom jest zahrnuta veškerá podstata křesťanského veřejného práva.

☞ Johanna jasně chápe dosah toho všeho a projevuje to hned po Pomazání krále gestem, jež připomíná Homéra: objímá kolena králova plačíc a řkouc: „Tak jest vykonáno, jak se líbilo Bohu, jenž chtěl, abych vyzdvihla obležení Orleansu a vás přivedla do tohoto města Remeše, abyste přijal své důstojné Pomazání, a by se tak ukázalo, že jste pravý král a ten, jemuž má království Francie náležeti.“

☞ A máme z úst Johanniných slova ještě významnější! Když roku 1429. ve Vaucouleursách praví

Baudricourtovi: „Království toto nenáleží Dauphino-
novi, ale Bohu, a přece jest vůle Boží, aby Dauphin
byl korunován za krále a mohl držeti království
jako obroč“ (Process, vol. II. p. 456, cit. A.
Lang) — tu vyslovuje základní princip křesťanské-
ho Práva. Jest to formulováno plně právníckými
výrazy, a to hned na začátku jejího poslání.

Požehnány buďte Hlasy Johanniny, že jimi by-
la tak dobře poučena! Johanna byla tak proniklá
touto naukou, že jednoho dne — jest to soudobé
svědectví, objevené p. Leopoldem Delislem — žá-
dala Dauphina, aby dobrým a náležitým způsobem
odevzdal své království do rukou Boha, svého len-
ního Pána. Když se k tomu Dauphin zavázal, po-
hlédla naň řkouc: „Hle, teď jste nejchudším rytířem
svého království!“ (V Breviarium Historiale
od BOUCHER DE MOLANDONA.)

Pomazáním království se vrátilo ke Králi, rov-
něž dobrým způsobem.

Nechť tedy vlaje její korouhev s dvěma anděly,
kteří podávají liliji Bohu Otci, držícímu zeměkouli
v ruce: korouhev ta jest živým slovem, hlásajícím
světelnou víru Johanninu v božskou Svrchovanost.

☞ Jsouc přítomna Pomazání se svou korouhví, Johanna zblízka sleduje obřady a slyší formule, jimiž se král Francie uvazoval v službu Církví. Ordo VII, jako nynější Pontifikál, připomíná knížeti jeho povinnost „ukazovati cestu těm, kdož bloudí, podávati ruku těm, kdož padají, a rozptýliti pyšné“ (Formule pro žezlo.) V Pomazání Remešském hold Církví šel slavnostně ruku v ruce s holdováním Bohu. A také, když již bylo možno přiznati pravověrnost myšlenkám Johanniným v oboru křesťanského Práva, kterak jen si pomyslíti, že ve své víře ve svrchovanost Ježíše Krista byla by odlučovala Církev od její Hlavy!

Byl by to čirý anachronismus, a když i toho bychom nedbali, připouštěli bychom, že duše Johanny d' Arc lhalá v hlavním bodě; a tím bychom zrušili rys, který z ní činí právě velikou postavu historie.

Nevstupuje se vsuktu na veliko do dějin tím, že se dá zaskvěti na chvílku vlastní slávě: jest třeba se v historii jeviti jako vědomý činitel Plánu Božího, jako loyální nástroj oné nadpřirozené Politiky, která jedná a hledá svou slávu podle jediného

zákona: spásu národů skrze Církev. Johanna jen takto se objevuje v Historii.

☞ Ale postupme dále: vybavivše z božské Politiky úmysl zvláštnější, ukažme, že posláni Johanny d' Arc upoutává na sebe a osvětluje kontinuitu chování Boha.

Vskutku, jestliže všechny pozemské mocnosti jsou stejně podřízeny božskému Právu, Bůh přece mohl požádati od jednoho nebo druhého křesťanského národa zvláštní daň oddanosti a služeb, a vyznamenati jej mezi ostatními opravdovým zalíbením. Nazveme hned plným jménem tento úmysl božské Prozřetelnosti, jenž se zdá velmi zřejmým vdějinách; je to idea císařská, božský imperialismus.

☞ V jakém si snu, jímž se inspirovala celá Renaissance, v jakém si klassickém enthusiasmu, možno říci, bezuzdném, Dante představuje Říši, totiž Moc císařskou jako zvláštní výtvar, souběžný s Církví, odvozuje její původ toliko od Boha přes báječné počátky Říma, a konečně nezbytnou, aby se Spása

mohla uplatniti. Vyjadřuje tyto věci ve spisu *De Monarchia*: kdyby Tiberius nebyl měl legitimní jurisdikci nad celým člověčenstvem, smírcí oběť Kristova za celé lidstvo mocí rozsudku Tiberiova nebyla by bývala právoplatna, protože hřích Adamův nebyl by zákonně ztrestán v Kristu. — Tím vlastně zaměňuje se Tiberius a Bůh. — Jsa od té chvíle výstředním Gibelinem, Dante věnuje zpěv VI. svého *Ráje* vypravování Justinianovu, jehož obraz se svatozáří kolem hlavy vídal denně u Svatého Vitala v Ravenně: Justinian nám přednáší o Říši, v níž Tiberius jest oslavován stejně s ním, kde však o Karlu Velikém jest jen zmínka jako o náhodném dobrodinci Církve.

Zato ve zpěvech XIX 112—148 a XX 55 křesťanští králové a Konstantin jsou urputně obviňováni, tento proto, že opustil Západ a vydal Řím na pospas papežům, oni aby byli pokořeni před dobrou vírou pohanskou. A tak vidění Orla a krásné myšlenky o spasení Pohanů a o Předurčení, jež naplňují tyto dva zpěvy, nezdají se pak než jakýmsi plaidoyer pro císařskou chimeru Dantovu. Ostatně, abychom viděli, jak se Dante v těchto svých ná-

zorech postupně mění, stačí si přečísti Dante's Ten Heavens od E. Gardnera.

Zaujat plně hořkým rozhlašováním skutečných nebo možných zneužití časné moci v rukou papežů, veliký básník nezpozoroval nad těmito zneužitími pravé svrchovanosti Církve, ani velkolepého vytvoření Svaté Říše, již falšuje a zpohanštuje.

∞ A přece Bůh, upevňuje střed své Církve do srdce nejrozsáhlejší a nejmocnější Říše, nechtěl podnikati dílo ironie, nýbrž harmonie.

Od dob apoštolských Bůh jakoby činil pokusy o Říši pro svou slávu: jako mír Augustův chránil Vtělení, narození a Epifanie jeho Syna, taktéž — svatý Pavel nám tak tvrdí — Říše se svým geniem pořádku, zákonnosti, sociální kázně, jež tvoří její sílu, bude prozřetelnostní překážkou anarchistickému projevení se Člověka hříchu, netrpělivě čekajícího na svou hodinu, v níž by zahájil boj proti rodící se Církvi. Toť nejbližší smysl temného *Qui tenet nunc tenet* v druhé epištole k Soluňským, II, 7.

Protektorská úloha Říše stává se vědomou a

veřejnou Konstantinem. Jest to již pevnější pokus o božský Imperialismus. Týž svatý Pavel (nejméně individualistní z Apoštolů, z něhož přece chtěli udělati doktora vlastního smyslu) zdá se, že měl předtuchu a žádost tohoto nového Pokoje Římského, když psal toto slovo, jež klade metafysický základ křesťanského Práva: *Quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt.* ROM XIII, 1. Všechny mocnosti jsou zřízeny od Boha.

Potom naukové zrazování a odpadlictví, vzdálení se nástupců Konstantinových, jejich bezmocnost před barbary přerušují shodu, a Církev jest nucena vystoupiti s vlastní vážností a držeti se jen svým leskem. Božské Politice jakoby byla zasazena první rána.

∞ Nové však národnosti se tvoří na Západě: Ani Bůh ani Církev nemohou jich ponechati sobě samým a nevěnovati jim svou péči. Nastává druhá etapa božského Imperialismu, a zahajuje ji Chlodvik svým obráčením. Není císařem — co záleží na slově! — v Chlodvikovi jest již Karel Veliký, císař Západu. V něm za krátko božská Politika dostoupí

vrcholu, připravována jsouc merovinskými biskupy a mnichy, což v té době jest skoro jedno a totéž.

Od té Frankové jsou vyvoleni pro missii císařskou, v úpadku, aspoň na Západě, od synů Konstantinových. Jejich vůdce nepřijímá titulu Císařů, leč aby jim zvýšil svou funkci, neboť chce býti hlavně *Advocatus Ecclesiae*. Idea ta zjevně jest již v oběhu, neboť v jednom Missálu z devátého století, jehož se používalo již v sedmém věku, čteme: „Bože věčný a všemohoucí, jenž jsi založil říši Franků, aby byla nástrojem ve světě tvé přebožské vůle, a mečem a hradbou tvé svaté Církve, předcházej vždy a všude, za to tě prosíme, svým nebeským světlem syny Franků, kteří k tobě úpěnlivě volají, aby viděli, čeho třeba konati k ustavení tvého království na tomto světě, a aby vzrůstali v lásce a v síle k vykonávání toho, co uvidí.“ (V úvodě k Životu svatého Legea od kard. Pitry).

Tato modlitba byla ozvěnou samému slovu Papežství, jež od dob svatého Řehoře odlišovalo v těchto výrazech franckou Monarchii: „Oč důstojnost královská převyšuje nad ostatními lidmi, o tolik štit vašeho království vyniká nad království

ostatních národů.“ (S. GREG. *Epist.*, lib. VI, ep. 6. ad Childebert. regem.)

☞ Než běda, nástupci Karla Velikého nemají zdaleka jeho císařské postavy; a sesazení Karla Tlustého (887), jímž císařská koruna na chvíli ocitá se na hlavě italských knížat, přivádí německou periodu Říše.

Otto Veliký, korunovaný r. 962., potom svatý Jindřich I., pak někteří jiní ospravedlňují zajisté svůj titul protektorů Církve. Ale svrchovanost, již s sebou nesl jejich titul, vztahovala se i na ostatní křesťanská knížata, a tak jejich panství stává se brzy předmětem ctižádosti bez úspěšné služby Církvi, a jakýmsi titulem skoro jen čestným.

☞ Ký div tedy, jestliže božská Politika uchyluje se na novou křivku ve věku třináctém, na křivku zpět dovnitř se zahybající. Císařská koruna nevrací se hmotně Francii, ale tady na insigniích (odznak) a titulu nezáleží; zjevno jest, že božská Politika hledá si oporu u Francie. Marně v desátém století saský král Adelstan, puzen touhou, aby obnovil císařský

lesk svých příbuzných Ottonů Německých, osvojil si titul císařský, domnívaje se, že jej uchová svým nástupcům. Toť doba, kdy *Ordo* korunovace saských králů činí významné výpůjčky z *Ordo* římského. Snahy jejich zanikají beze stopy.

Král Francie, aniž živí tutěž ctižádostivost, stává se ve skutečnosti v třináctém století světskou hlavou křesťanstva. Tímto králem jest svatý Ludvík. Jeho vláda jest vzorem křesťanské moci; jeho podniky jsou inspirovány nejnadpřirozenějším rytířstvím; pod jeho žezlem zkvétají ústavy a zřízení Církvi nejdražší; jeho hlavní město jest velikým ohniskem vědy pro křesťanskou Evropu.

Na jiných místech, pod králi stejně svatými, život náboženský mohl rovněž harmonicky splynouti s životem sociálním, ale ne tak skvěle. Tady všechna vnuknutí a všechny síly víry působí a rozvinují se zároveň. Služby života národního zdají se býti skutky zbožnosti. Ve vědeckém rozmachu, jenž se zmocňuje myšlenky řecké, jako Křižáci chtěli zpět dobýti Východ, a v rozkvětu umění, jež spojuje často, zvláště v sochařství, dva ideály, klasický a křesťanský, není možno určit, co přináleží genu Víry

a geniu Francie; jest to nedílné. Nikdy nebylo tolik jednoty v tolikेरé rozdílnosti: neboť toto století h m o t y a f o r m y uplatňuje na všechny věci, a nejprve na své právo veřejné a na svůj život zákon podřízenosti těmto dvěma živlům.

Možno-li přec z jistých důvodů litovati, že třinácté století připojilo k čistému přízvuku křesťanského starověku tón smyslovosti a původnosti trochu příliš lidských, dlužno přiznati, že její vidění Církvě bylo beze stínu, a že jí bylo vášnivě oddáno jako Paní světa. Dlužno přiznati, že mezi historickými dobami, v nichž křesťanské právo vydávalo zákon, v nichž Evropa mohla se nazývati Křesťanstvím, kdy úsilí po vesměrné synthese bylo zvlášť radostné a šťastné, třináctý věk jest jednou z největších, a snad, kolem a kolem vzato, nejkrásnější. A toto století jest stoletím svatého Ludvíka.

Francie jest takto označena po třetí zvláštní oblibě Církvě. Řeklo by se, že božská Politika, znavená pády svého císařského plánu, nechce již od nynějška spočívati než na geniu tohoto národa, tak zpřízněném s geniem samé Církvě.

☞ Když se křesťanský ráz svatého Ludvíka zhorší a vybledne v jeho nástupcích, Prozřetelnost se neodvrací od Francie. Co neučiní ona pro Svatou Říši, božská Prozřetelnost učiní v čtrnáctém století pro francouzskou Monarchii.

Tehdy znamením kontinuity božského v nás zalíbení jestiť Johanna d'Arc, která nám ji přináší.

Svědék a násfroj božské Politiky jako svatá Klotilda, jako Karel Veliký, jako svatý Ludvík, vysvědčuje nám, že Král králů nezřiká se svých práv nad námi jenom tak.

Karlu VII. vydává výslovně svědectví kontinuity božské Politiky vzhledem k Francii. Praví mu v Chinonu: „Šlechetný Dauphine, proč mi nevěříte? Pravím vám, že Bůh se slitoval nad vaším královstvím a k vašemu volání. Neboť svatý Ludvík a svatý Karel Veliký jsou na kolenou před ním přednášejíce modlitby za vás...”

Dunoisovi, když přichází k Orleansu: „Přivádím vám nejlepší pomoc, jež kdy přišla kterému rytíři nebo městu, je to pomoc Krále Nebes. Nepřichází ode mne, ale přímo od Boha, jenž k žádosti svatého Ludvíka a svatého Karla Velikého slitoval

se nad městem Orleansem.“ Neřeklo by se, že Johanna d' Arc myslela na Svatou Říši a že viděla, jak vskutku pokračuje v křesťanské Francii?

☞ Ať už jakkoliv, jí máme co děkovati, že sledujeme křivolakou čáru božského Imperialismu historií, a že vidíme, jak zahrnula ještě jednou v naši stranu. Čáru křivolakou, řekl jsem, ale čára ta, dbáme-li více jejího směru než trvalosti koruny v téže linii, dostatečně se zjednodušuje. Koruna konec konců jest toliko odznak. A pak víme, co řekla Johanna d' Arc o koruně Krále Francie!

Poslední císař, který byl korunován v Římě, byl Bedřich III., a stalo se to r. 1452, téhož roku, kdy kardinál d' Estouteville, legát Mikuláše V., začal první rehabilitační proces Johanny d' Arc. Rok na to říše Byzantská navždy byla povalena. Nuže, dílo Johanny d' Arc právě v tu dobu bylo korunováno doplněním Francie: Normandie byla vyrvána Angličanům.

Zatím co císařům nemělo se již dostati papežského pomazání, Francie Johanny d' Arc, znovu

nalézajíc svou celistvost a svou jednotu, měla před sebou mnoho příležitostí setkat se s božským zálibením na cestě historie. Nezpytuju, zda politicky nenechala si uniknouti mnoho příležitostí, aby se znovu chopila své úlohy starší dcery Církve, aby udržela nebo znovu zřídila krásný pořádek Křesťanstva. Snad velká křesťanská idea svatého Ludvíka, příliš vysoká i pro největší z jeho potomků, jest navždy zatemněna v duchu Francie. Ale její srdce alespoň střeží všechnu svou starou věrnost na dlouho; a ani Prozřetelnost, ani Církev nezdráhají se ji milovati. Ba Spasitel zjeví jí a dá své Svaté Srdce, aby bylo — taková byla jeho výslovná vůle — národním znakem Francie. Potom, když lilie její staré dynastie svadnou a budou rozmetány, v Lourdské skále vzkvetě Lilie nejčistší, jejíž balsamická vůně naplňuje Věčnost. Potom, sto jiných zázraků ...

∞ Otisk jejího předurčení přešel z jejího života politického do její duše, a tam jest zářící a nesmazatelný. To proto, že božská záliba udělila jí více než právo staršinské, právo prvorozené. Božské

zalíbení a též zalíbení Církve tam, kde spočine, vytváří novou realitu hodnoty a dobra; jest to láska účinná, která proniká člověka a lid do jejich největší hloubky, neřídí toliko vnější běh jeho osudu, ale spravuje hlubokou vzpruhu toho osudu, jímž jest duše, a zvláště staví své zájmy a svůj život do těsnější odvislosti se zájmy a životem Církve Kristovy.

Taková jest pravá výsada Francie, jež od Johanny d' Arc trvá ještě až do dneška.

☞ Hleďte tedy v nejdůvěrnějším koutě duše francouzské, co jest v ní nejnezadatelněji vlastním, nejvýbornějším, nesmrtelným: všechny ty velkodušné popudy, z nichž se datují nejušlechtilejší katolické podniky, a z nichž přicházejí Církvi nevysychající zřídla vydatné posily; hleďte v křesťanské povaze Francie světlou vášeň a hrdinnou spanilost, a po jejich křehkostech důkazy její lítosti, za něž byste skoro žehnali jejím chybám; hleďte v její víře tu stálou potřebu úplného svědectví pravdě, tu potřebu absolutna a mučednictví; obraťte pozornost konečně na tu zvláštní výsadu, že vždy se staví v če-

lo, byť i s přílišným vzkypěním a bouřlivostí, ve všech velkých hnutích, jež pošunují vpřed historii, — a dostanete ve všem tom nikoliv prostě nějaký odlesk, ale dílo a ovoce ve francouzské duši z božského zalíbení.

Namítnete-li mi, že tento výklad božského Imperialismu, ve své nejzazší etapě potlačuje skvělý parallelismus dvou nejvyšších Mocí v Křesťanstvu, a že přese vše Křesťanská Monarchie nesmí se ztožňovati se Svatou Říší, odpovím, že opravdu nic není velkolepějšího, než harmonické soubytí Papeže a Císaře, „těchto obou polovin Boha“ ve světě, že jest i to příliš dokonalý plán, než aby se hned uskutečnil v lidské historii, a že v té neb oné pohromě božské Politiky zásoby křesťanské životnosti duše Francie poskytly nejkrásnější odškodnění.

☞ Právě povýšení Johanny d' Arc na oltáře dovoluje nám mysliti a říkati tyto věci bez domýšlivosti a bez pýchy.

Jsouc narozena pod hvězdou Epiphanií, byla sama hvězdou velké epiphanie, jež pokračuje ve světě.

Nalila do krve Francie, oné krve, o níž mluvila s takovým chvěním soucitu, mocnost balsamu, myrrhy a kadidla.

POZVÁNÍ

Po návrhu několika ctitelů svaté Panny Orleánské zve-
me touto Poselkyní k subskripci na druhý díl jejího Života
od Andrewa Langa. V prvním dílu byl podán radostný
růženec její mladosti v domě otcovském a její vítězné boje
o práva Legitimity. V druhém dílu, který máme celý v ru-
kopisu, jest bolestný růženec jejího zajetí, dlouhého věz-
nění, soud a konečné umučení na hranici. Tento druhý díl
působí dojmem pravých Pašijí, zpívaných v střídání hlasů
jako na Velký Pátek, a jest to čtení i v tomto ryze vědec-
kém stylu velkolepé. Možno však podniknouti vydání tlu-
stého svazku jen za součinnosti odběratel, a proto pro-
síme, by aspoň část subskripce (10—20 Kč) byla předem
poslána.

KURS 22.

v květnu léta Páně 1931

Z frančiny přeložil

JOSEF FLORIAN

Vytiskl

JOSEF SÝKORA

v Třebíči

Skladem

u MARTY FLORIANOVÉ

ve Staré Říši na Moravě

DEO GRATIAS